

*Ровінський О. О.,*

*асистент кафедри фармації*

*Буковинського державного медичного університету*

*Геруш О. В.,*

*кандидат фармацевтичних наук, доцент, завідувач кафедри фармації*

*Буковинського державного медичного університету*

*Горошко О. М.,*

*кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри фармації*

*Буковинського державного медичного університету*

*Гудзь Н. А.,*

*викладач коледжу*

*Буковинського державного медичного університету*

## РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЕКОНОМІКИ ФАРМАЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХОВОГО СПЕЦІАЛІСТА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

**Анотація.** Сучасний розвиток фармацевтичної індустрії вимагає наявності у спеціаліста цієї галузі ґрунтовних знань економічних дисциплін. Однією з важливих профільних дисциплін, яка характеризується динамічністю розвитку та крокує в ногу з часом, є організація та економіка фармації. Тому й передбачено вивчення даної дисципліни впродовж всього терміну навчання студента. Ґрунтовний підхід до засвоєння матеріалу дозволить у майбутньому підготувати висококваліфікованого фахівця, який зможе забезпечити підвищення ефективності фармацевтичної допомоги населенню.

**Ключові слова:** організація та економіка фармації, ознайомча практика, навчальна дисципліна.

**Постановка проблеми.** Розвиток сучасних ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність суб'єктів ринку в підготовці та прийнятті управлінських рішень. Ефективність цих рішень багато в чому залежить від об'єктивності, своєчасності та всебічності оцінювання існуючого й очікуваного економічного, організаційного, управлінського, фінансового стану підприємства. Фармація як соціально орієнтована галузь у своєму розвитку спирається на ринкові економічні механізми та соціально-економічні процеси, які відбуваються в суспільстві. Тому важливим етапом у підготовці спеціаліста фармації є вивчення економічних дисциплін, серед яких чільне місце посідає організація та економіка фармації (ОЕФ). Дисципліна відіграє важливу роль у формуванні необхідних економічних та управлінських знань для прийняття виважених й адекватних рішень щодо оптимізації і підвищення ефективності та прибутковості діяльності фармацевтичного підприємства.

**Метою нашої роботи** став аналіз особливостей викладання дисципліни «Організація та економіка фармації», враховуючи процеси глобалізації й реформування вітчизняної фармації.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Навчальна дисципліна належить до циклу дисциплін професійно-орієнтованої підготовки фахівців зі спеціальності «Фармація» та базується на знаннях історії

медицини й фармації, економічної теорії, аптечної технології ліків, фармацевтичної хімії, інформаційних технологій у фармації тощо.

Особливістю ОЕФ є висока динамічність: зміст дисципліни постійно змінюється під впливом зовнішнього (політичного, економічного, соціального) середовища й вимагає включення нових знань (фармацевтична логістика, фармакоекономіка тощо). Хоча ОЕФ вже більше 60 років викладається в системі вищої та середньої фармацевтичної освіти, досі не існує однозначного визначення дисципліни, не вироблено єдиних методологічних підходів до її викладання. Сама назва дисципліни змінювалася від «Організація роботи аптек» до «Організація фармацевтичної справи». Перейменування її на «Організацію та економіку фармації» відбулося за умов змін економічних пріоритетів на макро- та мікроекономічному рівнях [2; 4; 5].

Варто зазначити, що перший підручник з ОЕФ за часів незалежності України був виданий лише в 2009 році [3], тому тривалий час питання навчального супроводу дисципліни вирішувалося шляхом видання навчальних та навчально-методичних посібників. Специфікою ОЕФ є те, що основний матеріал дисципліни ґрунтується на нормативно-правових документах, які регулюють діяльність фармацевтичних підприємств. При цьому варто зазначити, що й нормативно-технічна документація надзвичайно часто змінювалася останніми роками, не було однозначності й у термінології (лікарські засоби – лікарські препарати; аптечні установи – аптечні заклади; виробі медичного призначення, фармацевтичні товари, парафармацевтичні товари тощо).

ОЕФ у Буковинському державному медичному університеті викладається на кафедрі фармації. Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-модульною системою відповідно до вимог Болонського процесу [1]. Програма дисципліни складається із трьох модулів, які у свою чергу включають десять змістових модулів.

Студенти фармацевтичного факультету розпочинають знайомство з дисципліною вже на першому курсі під час проходження ознайомчої практики з ОЕФ, де мають

можливість дізнатися про специфіку своєї майбутньої професії, організацію й функціонування фармацевтичної галузі, що дає можливість їм у подальшому більш кваліфіковано підходити до вивчення професійно орієнтованих дисциплін. Основною метою ознайомчої практики є формування в майбутніх фахівців теоретичних знань і професійно важливих навичок щодо організації фармацевтичного забезпечення населення лікарськими засобами та іншою фармацевтичною й медичною продукцією відповідно до вимог належної аптечної практики. Практика передбачає загальне ознайомлення з організацією роботи, завданнями та функціями аптеки, її організаційною структурою, загальними принципами.

Згідно з вимогами Болонського процесу студенти проходять ознайомчу практику впродовж навчального року в період занять (по 2 год. на день), що не дає можливості повноцінно використовувати як бази аптеки міста. Вирішенням даної проблеми в Буковинському державному медичному університеті стало створення при університеті навчально-виробничої аптеки та проведення на її базі практик із фахових фармацевтичних дисциплін. Зручне розміщення аптеки, безпосередньо біля кафедри фармації, дозволяє повноцінно відпрацьовувати практичні навички студента, а також проводити контроль за їх виконанням як безпосереднім керівником від аптечної установи, так і керівником від навчального закладу, об'єктивно їх оцінювати. Для повноцінного забезпечення відпрацювань практичних навичок, передбачених програмою практики, документацію, яка є на базі аптеки, можна доповнити матеріалами кафедри.

Студенти спеціальності «Фармація» ОКР «Спеціаліст» вивчають ОЕФ як одну з профільних фармацевтичних дисциплін на 3-4 курсах. ОЕФ включає декілька важливих розділів: економіка фармацевтичного підприємства, організація фармацевтичної допомоги, облік і звітність на фармацевтичному підприємстві тощо. Під час вивчення дисципліни розглядаються важливі питання фармацевтичного ціноутворення (класифікація, види та структура ціни на лікарські препарати, методи державного регулювання цін в Україні та за кордоном), основи оподаткування (організація вітчизняної податкової системи, характеристики податків як соціально-економічної категорії тощо). Викладачі кафедри під час викладання дисципліни звертають істотну увагу на методологію системного ведення різних видів обліку та звітності на фармацевтичному підприємстві (внутрішньогосподарський (управлінський), бухгалтерський, фінансовий, статистичний та податковий облік, облік господарських операцій руху товарів та інших товарно-матеріальних цінностей, доходів і витрат). Значна увага приділяється також питанню автоматизації обліку: використання обчислювальної техніки для реєстрації й обробки даних господарських операцій дасть можливість спеціалісту фармації в майбутньому підвищити ефективність роботи фармацевтичного підприємства.

На практичних заняттях з ОЕФ передбачено оформлення студентами організаційної й облікової документації, здійснення економічних розрахунків та аналізу, вирішення ситуаційних задач і тестових завдань, моделювання ситуацій, які відповідають практичній діяльності фармацевтичного фахівця. Викладачі кафедри

фармації систематично оновлюють навчальні й навчально-методичні матеріали з дисципліни, враховуючи зміни, які вносяться до нормативно-правової документації нашої держави. Для полегшення засвоєння основних практичних навичок з ОЕФ студентам пропонується перегляд навчальних фільмів, відзнятих на базі навчально-виробничої аптеки університету та інших аптек м. Чернівці та області. На засіданнях студентського наукового гуртка кафедри фармації, круглих столах, організованих завідувачем кафедри за участю викладачів і працівників практичної фармації (завідувачі аптек, начальник інформаційно-аналітичного центру обласного комунального управління департаменту охорони здоров'я та цивільного захисту населення Чернівецької ОДА, начальник Держлікінспекції), систематично обговорюються найбільш важливі питання функціонування фармацевтичних підприємств в умовах глобалізації суспільства, стрімкого розвитку ринкових відносин та реформування вітчизняної фармацевтичної галузі з метою наближення її до європейського і світового рівнів. На засіданнях кафедри фармації та предметно-методичної комісії з дисциплін фармацевтичного профілю постійно обговорюються питання впровадження новітніх технологій викладання ОЕФ (метод «малих груп», «мозковий штурм», «кейс-метод» тощо), які охоплюють як основи методології ринкової економіки, так і важливі прикладні питання економіки фармації.

Вивчення дисципліни завершується на 5 курсі проходженням виробничої практики з ОЕФ, під час якої студенти закріплюють теоретичні знання практичними навичками, а також мають можливість засвоїти нові уміння в умовах реальної фармацевтичної діяльності: студенти ознайомлюються з основними документами, які обліковують рух товару, екстемпоральне виготовлення ліків, інвентаризацію, заробітну плату тощо.

Отже, «Організація та економіка фармації» є однією із профільних дисциплін у підготовці спеціаліста фармації, яка відіграє важливу роль у формуванні професійно-важливих навичок щодо організації діяльності фармацевтичних закладів та надання якісної фармацевтичної допомоги.

**Висновки.** Організація й економіка фармації є важливою фармацевтичною дисципліною, яка постійно й динамічно розвивається та надалі повинна розвиватися поступово і безперервно, що дозволить у майбутньому підготувати фахівця, який за своєю професійною підготовкою буде відповідати вимогам часу та потребам ринку.

В умовах глобалізації й реформування вітчизняної фармації викладання організації та економіки фармації повинне здійснюватися на основі новітніх ефективних освітніх технологій, які б охоплювали як основи методології ринкової економіки, так і важливі прикладні питання економіки фармації.

### Література:

1. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посібник / за ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
2. Организация фармацевтического дела : учебник / под ред. Т.И. Тольцман. – М. : Медгиз, 1961. – 420 с.

3. Організація та економіка фармації : навч. посібник / за ред. Б.П. Громова та доц. С.І. Терещук. – Вінниця : Нова книга, 2009. – 816 с.
4. Організація фармацевтичного забезпечення населення : навч. посібник / А.С. Немченко, А.А. Котвіцька, Г.Л. Панфілова та ін. ; За ред. А.С. Немченко. – Х. : Авіста – ВЛТ, 2007. – 488 с.
5. Основи економіки та системи обліку у фармації : навч. посібник / А.С. Немченко, Г.Л. Панфілова, В.М. Чернуха та ін. ; За ред. А.С. Немченко. – Х. : Вид-во НФаУ «Золоті сторінки», 2005. – 504 с.

**Ровинский А. А., Геруш О. В., Горошко А. М., Гудзь Н. А. Роль организации и экономики фармации в подготовке профессионального специалиста фармацевтической отрасли**

**Аннотация.** Современное развитие фармацевтической индустрии требует наличия у специалиста этой отрасли фундаментальных знаний экономических дисциплин. Одной из важных профильных дисциплин, которая характеризуется динамичностью развития и шагает в ногу со временем, является организация и экономика фармации. Поэтому и предусмотрено изучение данной дисциплины в течение всего срока обучения студента. Основательный подход к усвоению материала позволит в будущем подготовить высококвалифициро-

ванного специалиста, который сможет обеспечить повышение эффективности фармацевтической помощи населению.

**Ключевые слова:** организация и экономика фармации, ознакомительная практика, учебная дисциплина.

**Rovinsky O., Gerush O., Goroshko O., Gudz N. The role of the organization and economic of pharmacy in the preparation of professional specialist pharmaceutical industry**

**Summary.** The modern development of the pharmaceutical industry requires knowledge of fundamental economic disciplines from the specialist in this field. The organization and economic of pharmacy is the one of the important subjects, which is characterized by dynamic development and marching in step with the times. Therefore, it's been provided to study this discipline during all the period of study. A substantive approach to learning will allow in the future to prepare highly qualified specialist, who will be able to increase the efficiency of pharmaceutical care.

**Key words:** organization and economic of pharmacy, evaluation practice, educational subject.